

LOKALNE STANDARDY PRZYJMOWANIA DZIECI DO PIECZY ZASTĘPCZEJ

SOS WIOSKI
DZIECIĘCE

Powiatowe Centrum
Pomocy Rodzinie
w Białogardzie

Wydawca:

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce
Al. Wilanowska 309a
02-665 Warszawa
info@wioskisos.org
www.wioskisos.org

opracowanie i redakcja merytoryczna: Beata Kulig
konsultacja: Anna Bielecka, Jerzy Leziak, Tomasz Saj
opracowanie graficzne: Julia Wyrzykowska
Warszawa, 2017

PODZIĘKOWANIA

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce pragnie podziękować dyrektorowi i pracownikom Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białogardzie oraz dyrektorowi i pracownikom Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kraśniku za współpracę i zaangażowanie w realizację projektu, jak również wszystkim osobom biorącym udział w spotkaniach grup roboczych, dzięki gotowości których do dzielenia się doświadczeniami ten projekt został zrealizowany.

SPIS TREŚCI

- 4 SŁOWO WSTĘPNE
- 7 WPROWADZENIE
- 8 PROJEKT RZECZNICZY: LOKALNE STNDARDY PRZYJMOWANIA DZIECI DO PIECZY ZASTĘPCZEJ
- 12 ZAŁĄCZNIK NR 1
LISTA PRZEDSTAWICIELI POSZCZEGÓLNYCH INSTYTUCJI BIORĄCYCH UDZIAŁ
W SPOTKANIACH ROBOCZYCH
- 13 ZAŁĄCZNIK NR 2
KARTA INFORMACJI O DZIECKU KIEROWANYM/UMIESZCZONYM W PIECZY ZASTĘPCZEJ
- 18 ZAŁĄCZNIK NR 3
INFORMACJA O STOWARZYSZENIU SOS WIOSKI DZIECIĘCE W POLSCE
- 20 BIBLIOGRAFIA
- 21 NOTATKI

SŁOWO WSTĘPNE

Decyzja o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej rozpoczyna kolejny rozdział w jego życiu. Wiąże się on z lękiem przed nowym, nieznanym domem, którym stanie się rodzina zastępcza albo placówka opiekuńczo-wychowawcza, niepokojem dziecka czy nie zostanie rozdzielone z rodzeństwem, smutkiem w związku z opuszczeniem domu rodzinnego, nawet jeśli ten dom był także źródłem trudnych doświadczeń i poczucia zagrożenia, wreszcie tęsknotą za kolegami i znanym otoczeniem. Czasem także złością na dorosłych - rodziców, czy pracowników systemu wsparcia dziecka i rodziny, a czasem poczuciem winy za powstałą sytuację.

Dlatego naszą odpowiedzialnością, dorosłych pomagających w profesjonalny sposób dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej, jest stworzenie systemu, w którym wybór formy pieczy zastępczej będzie dopasowany do ich indywidualnych potrzeb. Mamy nadzieję, że krokiem ku takiemu systemowi są *Lokalne standardy przyjmowania dzieci do pieczy zastępczej*. Zostały one wypracowane przez wielu interesariuszy w ramach projektu realizowanego wspólnie przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kraśniku i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Białogardzie. Standardy to zbiór rekomendacji dla pracowników systemu wsparcia dziecka i rodziny, który ma na celu podpowiadać jak najlepsze rozwiązania z punktu widzenia dobra dziecka.

Wierząc, że wypracowany materiał przyczyni się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa dziecka w procesie umieszczania w pieczy zastępczej, dziękuję wszystkim osobom i instytucjom zaangażowanym w powstanie standardów.

Barbara Rajkowska
Dyrektor Krajowy Stowarzyszenia
SOS Wioski Dziecięce w Polsce

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kraśniku, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie kraśnickim, przykłada ogromną wagę do zapewnienia dzieciom i młodzieży jak najlepszych warunków opieki i wychowania, zarówno w rodzinnych, jak i w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. Dlatego z wielką przyjemnością nasza instytucja nawiązała współpracę ze Stowarzyszeniem SOS Wioski Dziecięce w Polsce w kierunku wypracowania *Lokalnych standardów przyjmowania dzieci do pieczy zastępczej*.

Dobieranie miejsca w pieczy zastępczej poprzez pryzmat potrzeb dziecka jest bardzo ważne i ma na celu zapewnienie mu odpowiednich warunków do wszechstronnego rozwoju, właściwej realizacji jego potrzeb, a tym samym do zapewnienia mu szczęśliwego dzieciństwa. Wypracowane rozwiązania będą dobrze służyły realizacji tych właśnie celów.

Lokalne standardy przyjmowania dzieci do pieczy zastępczej to jeden z wielu efektów bardzo dobrej współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kraśniku i powiatu kraśnickiego ze Stowarzyszeniem SOS Wioski Dziecięce w Polsce oraz z działającymi na terenie naszego powiatu placówkami opiekuńczo-wychowawczymi: SOS Wioską Dziecięcą oraz Młodzieżową Wspólnotą Mieszkaniową. Placówki te pełnią bardzo ważną rolę w systemie pieczy zastępczej na terenie powiatu kraśnickiego. Liczę, że tak doskonała współpraca zaowocuje w przyszłości wieloma następnymi cennymi inicjatywami, w szczególności na rzecz zapewnienia odpowiedniego wsparcia dla dzieci i młodzieży znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, a także dla całych rodzin.

Władzom Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce i wszystkim pracownikom zaangażowanym w powstanie tego Dokumentu bardzo dziękuję za owocną współpracę i życzę wielu dalszych sukcesów.

dr hab. Marek Klimek
Dyrektor PCPR w Kraśniku

Działając zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dzieciom całkowicie pozbawionym opieki rodziców powiat białogardzki zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinnych, jak i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, tj. rodzinach zastępczych zawodowych, niezawodowych i spokrewnionych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego i rodzinnego. W celu prawidłowego realizowania przepisów ustawy niezbędna jest współpraca podmiotów realizujących działania na rzecz dziecka i rodziny takich jak sąd, ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, a także szkoły, lekarze rodzinni, policja, czy poradnia psychologiczno-pedagogiczna.

Mając na uwadze fakt, że to organizator pieczy zastępczej jest odpowiedzialny za wskazanie dla dziecka odpowiedniej formy pieczy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białogardzie włączyło się do projektu, aby działania te były skuteczne i profesjonalne, a dzięki temu dzieci miały zapewnioną odpowiednią opiekę.

Oderwanie dziecka od rodziny biologicznej ma znaczący wpływ na jego rozwój. Warunki, jakie stworzymy dziecku po zabraniu go z rodziny, będą miały wpływ na jego późniejsze funkcjonowanie i rozwój. Dobór odpowiedniej formy pieczy zastępczej uzależniony jest przede wszystkim od takich czynników jak pochodzenie dziecka, wiek dziecka, potencjał i możliwości rodziny biologicznej dziecka, rozwój intelektualny dziecka, czy zdobyte doświadczenia.

W celu doboru odpowiedniej formy pieczy niezbędne jest pozyskanie jak największej wiedzy na temat dziecka i jego rodziny, co często napotyka na trudności, gdyż zdobycie niezbędnych informacji wymaga czasu, a umieszczenie dziecka w pieczy w wielu przypadkach wymaga trybu natychmiastowego. Zatem istotne jest, aby wypracować procedury i standardy, które ten proces przyspieszą i usprawnią.

Anna Kowalczyk
Dyrektor PCPR w Białogardzie

LOKALNE STANDARDY PRZYJMOWANIA DZIECI DO PIECZY ZASTĘPCZEJ

– PROPOZYCJE KIERUNKÓW PRACY

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, art. 72

WPROWADZENIE

Prezentowane w tym dokumencie *Lokalne standardy przyjmowania dzieci do pieczy zastępczej* to owoc wielomiesięcznej pracy grup roboczych. Grupy te spotykały się równoległe w powiatach białogardzkim i kraśnickim. Standardy opracowano w ramach projektu realizowanego przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce w partnerstwie z Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, które w ww. lokalizacjach realizują również zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W organizowanych spotkaniach brali także udział przedstawiciele Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, sądów rodzinnych i nieletnich (kuratorzy), policji, zawodowi rodzice zastępczy, prowadzący rodzinne domy dziecka, przedstawiciele placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, jak i przedstawiciele starostw i urzędów miejskich. Na pierwszym spotkaniu w powiecie kraśnickim obecni byli też przedstawiciele Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego¹.

Wyzwania związane z implementacją zapisów Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (dalej jako Uowrispz lub ustawa), różne doświadczenia i praktyka poszczególnych powiatów dotycząca sposobów umieszczeń dziecka w pieczy, jak i potrzeba dyskusji oraz wymiany doświadczeń były bezpośrednim impulsem do podjęcia pracy nad standardami. Omówiono także trudności w realizacji zapisów Uowrispz związane m.in. z niedostatecz-

ną bazą zawodowych rodzin zastępczych, czy miejsc w formach interwencyjnych. W kontekście wyzwań związanych z przyjmowaniem dzieci do pieczy zastępczej wskazano również na umieszczenia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych małoletnich, którzy powinni trafiać bezpośrednio z rodziny do form resocjalizacyjnych, jak i związane z takimi umieszczeniami trudności, by wymienić tylko wybrane z diskutowanych zagadnień.

Wspólna praca w grupach roboczych była okazją do przedstawienia przez poszczególnych interesariuszy pomysłów na usprawnienie obecnie funkcjonujących praktyk, jak i omówienie oraz opracowanie propozycji lokalnych rozwiązań systemowych, które mają stanowić pomoc w podnoszeniu jakości opieki nad dzieckiem i wyznaczać kierunki rozwoju. Zbiór zaproponowanych rozwiązań prezentuje poniższy dokument.

Wypracowane standardy były również przedstawione na spotkaniu zorganizowanym wspólnie przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce i PCPR w Biłgoraju, w którym prócz gospodarzy wzięli także udział przedstawiciele Gminnych i Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej powiatu biłgorajskiego i przedstawiciel sądu rejonowego.

¹ Lista przedstawicieli poszczególnych instytucji stanowi załącznik nr 2 do niniejszego dokumentu.

PROJEKT RZECZNICZY: LOKALNE STANDARDY PRZYJMOWANIA DZIECI DO PIECZY ZASTĘPCZEJ

W roku 2015 r. Polska liczyła 38 437 000 mieszkańców, natomiast dzieci i młodzież w wieku 0-19 lat stanowiły 6 149 920². Zgodnie z danymi MRPiPS w 2015 r. w pieczy zastępczej wychowywało się 76 503 dzieci, z czego 26% w pieczy instytucjonalnej. Oznacza to, że 1,2 % polskich dzieci przebywa w pieczy zastępczej³.

UWARUNKOWANIA PRAWNE PROJEKTU

Podstawowym aktem prawnym regulującym pieczę zastępczą w Polsce jest Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 z późniejszymi zmianami. Regulacje wprowadzone przez ustawę uszczegóławiają rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. W odniesieniu do przedmiotowego projektu są to:

- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej.

Rozwojowi pieczy zastępczej ma służyć m.in. diagnoza potrzeb społeczności lokalnej w tym zakresie i opracowanie na jej podstawie 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej (art. 180 Uowrispz). Podstawowe regulacje w zakresie umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w odniesieniu do pieczy zastępczej typu rodzinnego opisuje art. 47, punkty 1-3 Uowrispz. Natomiast art. 95 punkt 5 oraz Rozporządzenie Ministra RPiPS z 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej określają minimalne zasady powierzania dzieci do instytucjonalnych form pieczy zastępczej.

Międzynarodową propozycją standardów, które poruszają kwestię przyjmowania dzieci do pieczy zastępczej, są opracowane w 2007 roku *Standardy: jakość dla dzieci (Quality for Children)*, gdzie standardy 1-5⁴ dotyczą umieszczeń. Zostały one opracowane przez międzynarodowe organizacje SOS Children's Villages International, IFCO i FICE. W 2009 roku Organizacja Narodów Zjednoczonych, na dwudziestolecie Konwencji o prawach dziecka opublikowała *Wytyczne w sprawie dzieci pozostających w pieczy zastępczej*. Wytyczne poruszają zasady umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej⁵ w punktach 57-68. W Polsce konieczność opracowania dobrych praktyk w zakresie przyjmowania dzieci do rodzinnych form pieczy zastępczej zasygnalizowano w *Standardach Pro-NGO sieci Splot*, w standardzie 4 w dziale poświęconym *Standardom rodzinnej pieczy zastępczej*⁶. Kwestię przekazywania dziecka do pieczy zastępczej wspomina też *Kodeks bezpiecznej opieki w rodzicielstwie zastępczym* opracowany m.in. przez Koalicję na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej i Fundację Dzieci Niczyje (obecnie: Dajemy Dzieciom Siłę)⁷. Natomiast Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce, bazując na prawodawstwie krajowym, *Standardach: jakość dla dzieci i Wytycznych ONZ*, opracowało *Krajową koncepcję przyjmowania dzieci do rodzin SOS w SOS wioskach dziecięcych* w 2013 roku. Wszystkie te wymienione dokumenty posłużyły za punkt wyjścia dla opracowania lokalnych standardów przyjmowania dzieci do pieczy zastępczej.

² Mały Rocznik Statystyczny Polski 2016.

³ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2016,1,17.html>.

⁴ Uwzględniając osoby przebywające w pieczy zastępczej na pdst. art. 37 Uowrispz.

⁵ http://www.unicef.org/aids/files/UN_Guidelines_for_alternative_care_of_children.pdf.

⁶ <http://siecsplot.pl/static/upload/standardy-iii-sektora-prngo.pdf> informacja w standardzie 4, str. 52-54.

⁷ <http://www.koalicja.org/prawo/kodeks-bezpiecznej-opieki>.

LOKALNE STANDARDY PRZYJMOWANIA DZIECI DO PIECZY ZASTĘPCZEJ

STANDARD 1

Współpraca wszystkich służb, a w szczególności Ośrodków Pomocy Społecznej z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i organizatorem rodzinnej pieczy.

Współpraca ww. podmiotów jest kluczowa dla budowania adekwatnego do lokalnych potrzeb systemu pieczy zastępczej. Informacje pozyskiwane z Ośrodków Pomocy Społecznej pozwalają określać Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie zapotrzebowanie na miejsca w pieczy zastępczej, zarówno w perspektywie długoterminowej (powiatowe programy rozwoju pieczy zastępczej), jak i krótkoterminowej (bieżące umieszczenia). Opisane powyżej przekazywanie informacji byłoby jednym z czynników, który ograniczy umieszczanie dzieci w tych formach pieczy, w których akurat jest „wolne miejsce”, a przyczyni się do zwiększenia liczby umieszczeń nastawionych na zaspokojenie potrzeb dziecka i uwzględnienie aktualnej sytuacji w danej formie pieczy zastępczej, zwłaszcza typu rodzinnego. Im bardziej szczegółowe informacje dotyczące profili dzieci, które prawdopodobnie zostaną umieszczone w pieczy zastępczej, np. w zakresie liczby rodzeństwa, wieku, powodu umieszczenia, historii życia etc., tym większe prawdopodobieństwo znalezienia odpowiedniej formy pieczy zastępczej dla dzieci do niej powierzanych.

Postulowane działania w ramach standardu 1:

a. Cykliczne (np. raz na pół roku) przekazywanie przez Ośrodki Pomocy Społecznej informacji dotyczących możliwych umieszczeń w pieczy, np. na podstawie liczby spraw o wgląd sądu w sytuację rodziny, czy prowadzonej pracy asystenckiej. Przekazywana jest wtedy ogólna informacja o dzieciach i ich rodzinach pochodzenia;

b. Rzetelna i możliwie szybko przekazana Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie na jego prośbę przez Ośrodki Pomocy Społecznej informacja o dziecku i jego rodzinie w związku z wnioskiem sądu o wskazanie formy pieczy zastępczej umożliwi wybór adekwatnej do potrzeb dziecka formy pieczy zastępczej i zarekomendowanie jej sądowi opiekuńczemu;

c. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przygotowuje diagnozę psychofizyczną dziecka w oparciu o dane już istniejące w środowisku: w Ośrodkach Pomocy Społecznej, szkole, policji, instytucjach lub organizacjach pozarządowych świadczących wsparcie rodziny, w tym placówkach wsparcia dziennego nt. dotychczasowej pracy z rodziną dziecka. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie otrzymuje kompleksową informację od ww. podmiotów;

d. W grupie pracującej w powiecie białogardzkim omówiono dodatkową propozycję, tj.: omówiono i zaproponowano narzędzie do zbierania danych nt. dziecka i jego rodziny pochodzenia jakim jest *karta informacji o dziecku kierowanym/umieszczonym w pieczy zastępczej*. Karta została przygotowana i przedstawiona przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koszalinie⁸. Należy tak zorganizować wdrożenie karty, aby zachowane były przepisy o ochronie danych osobowych, jak i Uowrisp w zakresie dostępu do informacji wrażliwych.

⁸ Karta stanowi załącznik nr 2.

STANDARD 2

Współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z sądem opiekuńczym.

Sąd jest kluczowym partnerem dla gminnych i powiatowych służb pomocy rodzinie. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przekazuje na wniosek sądu propozycję dotyczącą umieszczenia dziecka w konkretnej formie pieczy zastępczej. Aby skutecznie i trafnie zaproponować tę formę, konieczne jest zagwarantowanie odpowiedniej ilości czasu na rozeznanie sytuacji dziecka, jak i różnych możliwości umieszczenia w pieczy. Rozeznanie to obejmuje zarówno informacje o dziecku i jego rodzinie, w tym rodzinie rozszerzonej, która mogłaby przejąć funkcję rodziny zastępczej, jak i po zgromadzeniu informacji o dziecku, poszukiwanie adekwatnej, niespokrewnionej formy pieczy zastępczej. Odpowiednio długi czas przeznaczony na te czynności nie będzie skutkował nietrafnymi propozycjami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie doboru formy pieczy do potrzeb dziecka.

Postulowane działania w ramach standardu 2:

- a. Wcześniejsze przekazywanie Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie przez kuratora sądowego informacji o możliwej konieczności umieszczenia dziecka z podaniem informacji ogólnych o dziecku, co umożliwi rozpoczęcie poszukiwań adekwatnej formy pieczy zastępczej;
- b. Informacja o podjęciu decyzji przez sąd o umieszczeniu dziecka w pieczy przekazana Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie zakłada takie ramy czasowe pracy Centrum, aby koordynatorzy kontaktując się z wybranymi rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego lub placówki opiekuńczo-wychowawcze mogli pozyskać informacje o możliwościach umieszczenia dziecka i dopa-

sować je zarówno do jego potrzeb, jak i możliwości danej formy pieczy w zakresie objęcia dziecka opieką zastępczą;

- c. Współpraca kuratora sądowego z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie lub organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, jak i prowadzącymi różne formy pieczy zastępczej m.in. poprzez udział w zespołach, czy spotkaniach tak, aby sąd miał bieżące rozeznanie w zakresie sytuacji dziecka w pieczy.

STANDARD 3

Umieszczenie w formie pieczy zastępczej.

Standard ten z jednej strony zakłada takie poszukiwanie formy pieczy zastępczej, aby była ona dopasowana do potrzeb dziecka, a z drugiej strony uwzględnia możliwości przyjęcia dziecka do danej formy, co dotyczy zwłaszcza form typu rodzinnego. W odniesieniu do dzieci poniżej 10 roku życia powinny to być formy rodzinne lub placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego. Bez rozwijania bazy rodzinnych form pieczy zastępczej, czy placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie nie będzie w stanie wypełniać zapisów Uowrispz, która wprost wskazuje na umieszczanie dzieci młodszych w formach rodzinnych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Jednocześnie niedostateczna liczba form rodzinnych lub placówek typu rodzinnego, skutkuje umieszczeniami tam, gdzie akurat jest wolne miejsce, jako jedyną przesłanką do umieszczeń, czy też nietrafionymi umieszczeniami np. z powodu przeciążenia rodziny już umieszczonymi w niej dziećmi, co w skrajnych przypadkach skutkować może rozwiązaniem rodziny. Należy także zwrócić uwagę na podmiotowość dziecka, wysłuchanie go, o ile tylko wiek i poziom rozwoju na to pozwalają, a następnie, jeśli to możliwe, uwzględnić jego rozsądne życzenie.

Postulowane działania w ramach standardu 3:

a. Umieszczenie dziecka jest poprzedzone doborem miejsca do jego potrzeb, w tym, o ile to możliwe, bez rozdzielania rodzeństw. W tym procesie kluczowa jest trafność w wyborze formy pieczy dopasowanej do potrzeb dziecka, ale także struktura rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka/placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, gotowość przyjęcia dziecka po zapoznaniu się z informacjami na jego temat. Przedstawiciele pieczy zastępczej otrzymują z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie dokumentację dziecka przed podjęciem decyzji o przyjęciu dziecka i umieszczeniem go w tej konkretnej formie pieczy. Zgromadzona dokumentacja pozwala na podjęcie decyzji o możliwości przyjęcia lub odmowy przyjęcia dziecka do danej formy pieczy (patrz pkt. e);

b. Dążenie do akceptacji przez rodzinę pochodzenia dziecka postanowienia o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej. Osiągnięcie tego standardu jest możliwe dzięki współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej;

c. Poznanie opinii dziecka poprzez rozmowę z nim i wysłuchanie w przyjazny i adekwatny do wieku i jego możliwości sposób, odbywający się w bezpiecznym otoczeniu;

d. Przekazanie informacji zwrotnej dziecku w sposób dla niego zrozumiały, przygotowanie go na nadchodzące zmiany;

e. Proces przejścia do pieczy zastępczej, o ile to możliwe, powinien być zaplanowany, przygotowany, stopniowo przeprowadzany i skoordynowany, z udziałem wszystkich służb społecznych, wliczając w to podmioty pieczy zastępczej;

f. Przedstawiciele pieczy zastępczej nie biorą udziału w odebraniu dziecka z rodziny pochodzenia;

g. Umieszczenie jest zgodne z formą pieczy zastępczej (nie praktykuje się umieszczeń interwencyjnych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka czy placówkach, które nie pełnią funkcji pogotowia opiekuńczego/funkcji interwencyjnej).

ZAŁĄCZNIK nr 1

LISTA PRZEDSTAWICIELI POSZCZEGÓLNYCH INSTYTUCJI BIORĄCYCH UDZIAŁ W SPOTKANIACH ROBOCZYCH

I. POWIAT KRAŚNICKI

1. Przedstawiciele PCPR w Kraśniku;
2. Przedstawiciele Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce;
3. Przedstawiciele Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie;
4. Rodzice zastępczy;
5. Prowadzący rodzinne domy dziecka/placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego;
6. Przedstawiciele placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego w Kraśniku;
7. Przedstawiciele Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej powiatu kraśnickiego:
 - a. GOPS w Urzędowie;
 - b. OPS w Wilkołazach;
 - c. GOPS w Kraśniku;
 - d. MOPS w Kraśniku;
8. Przedstawiciel sądu rejonowego w Kraśniku (kurator).

II. POWIAT BIAŁOGARDZKI

1. Przedstawiciele PCPR w Białogardzie;
2. Przedstawiciele Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce;
3. Prowadząca placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego;
4. Centrum Wspierania Rodziny *Dom pod Świerkiem* w Białogardzie;
5. Przedstawiciele Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej powiatu białogardzkiego:
 - a. MOPS w Białogardzie;
 - b. MGOPS w Karlinie;
 - c. OPS w Tychowie;
 - d. GOPS w Białogardzie;
6. Przedstawiciele PCPR w Koszalinie;
7. Przedstawiciele MOPS w Koszalinie;
8. Przedstawiciele Policji;
9. Przedstawiciel Starostwa Powiatowego w Białogardzie;
10. Przedstawiciel Urzędu Miejskiego w Karlinie;
11. Przedstawiciel sądu rejonowego w Białogardzie (kurator).

ZAŁĄCZNIK nr 2

KARTA INFORMACJI O DZIECKU KIEROWANYM/ UMIESZCZONYM W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Karta ta została opracowana w MOPS w Koszalinie, w którym MOPS realizuje zadania gminy i powiatu w zakresie Uowrispz.

imię i nazwisko dziecka

1. DANE DZIECKA:	
data i miejsce urodzenia dziecka	
PESEL	
adres zameldowania/zamieszkania	
przedszkole/szkoła/klasa/ośrodek/placówka	
odpis aktu urodzenia	
nazwa przychodni (dotychczasowa), lekarz rodzinny, inni lekarze prowadzący	
nazwisko lekarza	
karta szczepień	
dochód dziecka (renta, alimenty)	
przebyte choroby, w tym przewlekłe, uczulenia, przyjmowane leki na stałe	
świadectwa szkolne	
posiadane opinie psychologiczno-pedagogiczne i orzeczenia	
informacja dotycząca rodzeństwa	
w przypadku sieroty/pólsieroty akt zgonu rodziców/rodzica	

2. DANE MATKI:

imię i nazwisko	
data urodzenia	
PESEL	
adres zameldowania, zamieszkania, numer telefonu	
adres zakładu pracy, ew. PUP	
rejon pracy socjalnej, dane pracownika socjalnego	
dane asystenta rodziny	
informacja o władzy rodzicielskiej (w przypadku braku władzy, dane opiekuna prawnego)	
obowiązek alimentacyjny, sygn.akt, wysokość alimentów	

3. DANE OJCA:

imię i nazwisko	
data urodzenia	
PESEL	
adres zameldowania, zamieszkania, numer telefonu	
adres zakładu pracy, ew. PUP	
rejon pracy socjalnej, dane pracownika socjalnego	
dane asystenta rodziny	
informacja o władzy rodzicielskiej (w przypadku braku władzy, dane opiekuna prawnego)	
obowiązek alimentacyjny, sygn. akt, wysokość alimentów	

1. DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA PODEJMOWANE WOBEC RODZINY WRAZ Z REZULTATAMI (informacja pracownika socjalnego/asystenta rodziny oraz zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 załączyć plan pracy z rodziną):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. DANE NAJBLIŻSZEJ RODZINY I MOŻLIWOŚCI UZYSKANIA WSPARCIA:

.....

.....

.....

.....

3. INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZINY MAŁOLETNIEGO POCHODZĄCE Z ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ DO WYKONYWANIA ORZECZEŃ W SPRAWACH RODZINNYCH:

.....

.....

.....

.....

.....

4. INFORMACJE DOTYCZĄCE MAŁOLETNIEGO POCHODZĄCE Z OŚWIATY/PRZEDSZKOLA/ŻŁOBKA:

.....

.....

.....

.....

5. INFORMACJE DOTYCZĄCE STANU ZDROWIA MAŁOLETNIEGO POCHODZĄCE Z PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ:

.....

.....

.....

6. INFORMACJE DOTYCZĄCE SYTUACJI PRAWNEJ MAŁOLETNIEGO UMOŻLIWIAJĄCE PRZYSPOSOBIENIE:

.....
.....
.....

7. INNE DODATKOWE INFORMACJE:

.....
.....
.....

ZAŁĄCZNIKI:

1.....
2.....
3.....
4.....
5.....

PODSTAWA PRAWNA:

- **art. 7 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** podmioty realizujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej mogą przetwarzać, w zakresie określonym w ustawie, dane osobowe osób oraz członków ich rodzin, korzystając ze świadczeń określonych w ustawie.
- **art. 38a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** Powiatowe centrum pomocy rodzinie oraz organizator rodzinnej pieczy zastępczej gromadzą i przekazują odpowiednio rodzinie zastępczej, prowadzącemu rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego oraz zespołowi do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej w szczególności następujące informacje oraz dokumentację dotyczące dziecka:
 1. informacje o sytuacji prawnej dziecka, w tym informacje o sytuacji prawnej umożliwiającej przysposobienie;
 2. szczegółowe informacje o dziecku i jego sytuacji rodzinnej, w tym informacje o rodzeństwie;
 3. odpis aktu urodzenia dziecka, a w przypadku sierot lub półsierot również odpis aktu zgonu zmarłego rodzica;
 4. orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej albo wnioski rodziców, dziecka lub osoby trzeciej o umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej;
 5. dokumentację o stanie zdrowia dziecka, w tym kartę szczepień;
 6. dokumenty szkolne, w szczególności świadectwa szkolne;

7. diagnozę psychofizyczną dziecka, w tym dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych oraz konieczności objęcia dziecka pomocą profilaktyczno-wychowawczą lub resocjalizacyjną albo leczeniem i rehabilitacją;
 8. plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1, przekazany przez asystenta rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – przekazaną przez gminę informację o sytuacji rodziny.
- [art. 47 ust. 1, ust. 2, ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej](#)
- I. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej przygotowuje rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka na przyjęcie dziecka przez:
 1. udzielenie szczegółowych informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej, w tym informacji o rodzeństwie, oraz zapewnienie, w miarę potrzeby, kontaktu z dzieckiem przed umieszczeniem go w tej rodzinie lub rodzinnym domu dziecka w terminie nie późniejszym niż 7 dni przed przyjęciem dziecka;
 2. przekazanie, nie później niż w dniu poprzedzającym dzień przyjęcia dziecka, następującej dokumentacji:
 - a. odpisu aktu urodzenia dziecka, a w przypadku sierot lub półsierot – również odpisu aktu zgonu zmarłego rodzica,
 - b. dokumentacji o stanie zdrowia dziecka,
 - c. dokumentów szkolnych, w szczególności świadectw szkolnych i kart szczepień,
 - d. diagnozy psychofizycznej dziecka, w tym dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych oraz konieczności objęcia dziecka pomocą profilaktyczno-wychowawczą lub resocjalizacyjną albo leczeniem i rehabilitacją,
 - e. planu pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1, przekazanego organizatorowi przez asystenta rodziny.
 - II. W przypadku umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej dziecka wymagającego natychmiastowej pomocy lub umieszczenia dziecka w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z 2009 r. Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146 i Nr 125, poz. 842) organizator rodzinnej pieczy zastępczej przekazuje rodzinie zastępczej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka informacje i dokumentację, o których mowa w ust. 1, niezwłocznie po przyjęciu dziecka.
 - III. Niezależnie od dokumentacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b, rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka ma prawo do otrzymania lub wglądu do wszelkiej dostępnej dokumentacji medycznej dotyczącej przyjętego dziecka.
- [art. 190a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej](#) Sądy, organy i jednostki organizacyjne są obowiązane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni, udostępnić lub udzielić na wniosek podmiotu realizującego zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej niezbędnych informacji, które mają znaczenie w realizacji zadań wynikających z niniejszej ustawy.
 - [Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.](#)

ZAŁĄCZNIK nr 3

INFORMACJA O STOWARZYSZENIU SOS WIOSKI DZIECIĘCE W POLSCE

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce jest jedną ze 135 organizacji członkowskich SOS Children's Villages International – organizacji parasolowej skupiające krajowe stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce z całego świata. Polskie Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce prowadzi cztery SOS Wioski Dziecięce, z których najstarsza wioska – biłgorajska – działa od 1984 roku, pozostałe znajdują się w Kraśniku, Siedlcach i Karlinie. Oprócz SOS Wiosek Dziecięcych, Stowarzyszenie prowadzi trzy mieszkaniowe wspólnoty młodzieżowe w Kraśniku, Siedlcach i Koszalinie i jeden Dom Młodzieży w Lublinie. Stowarzyszenie obejmuje dzieci opieką również w rodzinnych formach opieki zastępczej krótkoterminowej/interwencyjnej: poprzez rodzinny dom czasowego pobytu Sindbad w Ustroniu oraz działające w ramach SOS Wioski Dziecięcej w Biłgoraju dwa rodzinne domy czasowego pobytu Puchatek I i Puchatek II.

Praca z dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej pokazała, jak wiele jest do zrobienia na polu działań profilaktycznych i prewencyjnych. W konsekwencji Stowarzyszenie rozpoczęło prowadzenie Programów Umocnienia Rodziny (dalej: PUR). W ramach programów prowadzimy działania profilaktyczne, mające na celu zapobieganie rozpadowi rodziny doświadczającej trudnej sytuacji życiowej i umożliwienie dziecku dorastania w niej. Działamy poprzez placówki wsparcia dziennego, pracę w rodzinach wymagających wsparcia, jak i poradnictwo. PUR są prowadzone w Lublinie, gminach Biłgoraj, Skórzec i Domanice, Karolino, Biesiekierz i Koszalin, czyli w sąsiedztwie SOS Wiosek Dziecięcych.

Ponad 30 lat doświadczeń w pracy z dziećmi daje Stowarzyszeniu solidne podstawy, żeby prowadzić działania rzecznicze zmierzające do poprawy dobrostanu dzieci z naszej grupy docelowej.

Podejmowane działania rzecznicze:

- a. na poziomie lokalnym, krajowym, a także na arenie międzynarodowej;
- b. z uwzględnieniem stanowiska dzieci i młodzieży, których Stowarzyszenie traktuje jako partnerów;
- c. współpraca z organami władzy publicznej, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz praw dziecka;
- d. współpraca przy tworzeniu rozwiązań dla polityki i pomocy społecznej w zakresie opieki zastępczej;
- e. dzielenie się dobrymi praktykami i nauka od partnerów Stowarzyszenia.

Polityka Programowa Wiosek Dziecięcych zakłada, że wszystkie działania Stowarzyszenia w danej lokalizacji są odpowiedzią na potrzeby dzieci zagrożonych odseparowaniem od rodziny lub pozbawionym opieki rodziny i skupiają się na umożliwieniu dzieciom rozwoju w troskliwym środowisku rodzinnym (albo w rodzinie naturalnej, albo w rodzinie SOS), tak, aby mogły stać się samodzielnymi członkami społeczeństwa. W ramach Polityki Programowej Wiosek Dziecięcych Stowarzyszenie tworzy Programy SOS Wiosek Dziecięcych realizujące zadania Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i odpowiada na potrzeby dzieci poprzez wachlarz różnych usług. Programy SOS Wiosek Dziecięcych powstają w tych lokalizacjach, w których prowadzone są SOS Wioski Dziecięce, Programy Umocnienia Rodziny, czy rodzinne formy krótkoterminowej opieki zastępczej.

Poprzez zaangażowanie w działania rzecznicze przyczyniamy się do poprawy obowiązujących rozwiązań prawnych dotyczących opieki zastępczej, a dzięki temu wpływamy na polepszenie ekonomicznych, socjalnych i kulturowych warunków życia dzieci i młodzieży w Polsce. Stowarzyszenie jest członkiem Koalicji na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej.

Na bazie m.in. tych doświadczeń międzynarodowe Stowarzyszenie a także stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce przyjęło i realizuje nową strategię działań: model opieki zwany Polityką Programową Wiosek Dziecięcych, która jest zintegrowanym podejściem do dziecka i rodziny.

W ramach Programu SOS Wiosek Dziecięcych podejmowane są 3 rodzaje działań:

- a. bezpośrednie świadczenia podstawowe - zapewnienie dziecku praw do życia, ochrony, rozwoju i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym;
- b. budowanie potencjału opiekunów, rodzin, społeczności do ochrony i troski o dziecko;
- c. działania rzecznicze - poprawa polityki i praktyk uniemożliwiających realizację praw dziecka.

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce współpracuje z władzami samorządowymi realizując zadania publiczne. Tworzy formalne i nieformalne partnerstwa z innymi organizacjami i społecznościami lokalnymi, aby zagwarantować dzieciom z grupy docelowej dostęp do szerokiego zakresu odpowiednich dla nich usług oraz jak najlepiej chronić ich prawa. Prowadzi aktywną działalność na rzecz promowania i ochrony praw dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej lub zagrożonych umieszczeniem w opiece zastępczej.

BIBLIOGRAFIA

AKTY PRAWNE:

1. Konwencja o prawach dziecka Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526;
2. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 z późniejszymi zmianami, Dz.U. 2011 nr 149 poz. 887 z późniejszymi zmianami;
3. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, Dz.U. 2011 nr 292 poz. 1720;
4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej, Dz.U. 2011 nr 274 poz. 1620;
5. Wytoczne ONZ w sprawie dzieci pozostających w pieczy zastępczej, 2009.

DRUKI ZWARTE:

1. Kodeks bezpiecznej opieki w rodzicielstwie zastępczym, Warszawa;
2. Krajowa koncepcja przyjmowania dzieci do rodzin SOS w SOS wioskach dziecięcych, Lublin-Warszawa 2013 (opracowanie niepublikowane);
3. Mały Rocznik Statystyczny Polski 2016;
4. Standardy Jakość dla Dzieci – Quality4Children, Innsbruck 2007;
5. Standardy rodzinnej pieczy zastępczej, w: (red.) Gałka E., Standardy III sektora, Warszawa.

NOTATKI

NOTATKI

DOM PEŁEN MIŁOŚCI DLA KAŻDEGO DZIECKA

SOS WIOSKI
DZIECIĘCE

